

Stručné opakování
MPV I a II
jaro/podzim 2020

Zdeněk Nový

Cíle prezentace

- Stručně zopakovat učivo seminářů jaro/podzim 2020
- Uvést širší kontext již známých témat a institutů
- Disclaimer: tato prezentace slouží pouze pro shrnutí, nikoli jako náhrada studijních pomůcek

Obecná část

- Subjekty
- Prameny
- Recepce
- Odpovědnost
- Imunita státu
- Konflikt mezinárodních závazků

Zvláštní část

- Základní principy EÚLP
- „Tvrdé jádro“ EÚLP
- Imunita hlav států
- Mezinárodní trestní právo
- Mezinárodní ochrana investic

Subjekty MP

- Stát
- MO
- Jednotlivec
- Některé zvláštní entity (Svatá stolice)

Versus:

- Mezinárodní jednotky bez bez mezinárodněprávní subjektivity
(např. mezinárodní NEVLÁDNÍ organizace)

Stát

- Plná a originální subjektivita
- Montevidejská kritéria !!!
- Uznání:
 - deklaratorní v konstitutivní teorii
 - v rozporu s mezinárodním právem nemá právní účinky (Krym)
 - de jure a de facto*
 - Výslovné a konkludentní
- Kosovo (Posudek MSD) – mezinárodní právo jednostranné prohlášení nezávislosti jako způsob vzniku státu výslovně nezakazuje – „mezinárodněprávní vakuum“.

Zásada územní celistvosti/sebeurčení národů

- Åalandské ostrovy – územní celistvost musí být zachována, navzdory přání místního obyvatelstva
- Dekolonizace – koloniální mocnosti musejí umožnit sebeurčení kolonizovaným národům, pokud ne, možno použít sílu
- Mimo kontext kolonizace – právo na sebeurčení existuje, avšak v rámci jednotlivých států (vnitřní sebeurčení)

Mezinárodní organizace

- Odvozená subjektivita
- Založeny MS
- Mezivládní (nikoli nevládní)
- OSN, NATO aj.

Jednotlivec

- Subjektivita marginální
- Lidská práva
- Mezinárodní trestní odpovědnost
- Ochrana investic

Prameny

- Čl. 38 (1) Statutu MSD:
 - MS
 - Obyčeje
 - Obecné zásady
 - Soudní rozhodnutí a učení znalců veřejného práva
- Mimo Statut:
 - Principy MP
 - Jednostranné akty

Pravidla MP

- Principy /pravidla
- Obecná (univerzální) /partikulární (regionální)
- Kogentní /dispozitivní (převládají)
- Procesní /materiální (převládají)
- Hard law /soft law

Recepce

- Monismus v. dualismus
- Monistické metody:
 - Inkorporace
 - Adopce
- Dualistické:
 - Transformace
 - Adaptace
- Případ Pentrit (NSS)

Recepce v naší ústavě

- Tzv. EURONOVELA
- Čl. 1 odst. 2 – pacta sunt servanda
- Čl. 10 – generální inkorporační klauzule
- 10a – přenos pravomocí na EU
- Čl. 49 – kategorie prezidentských smluv
- Čl. 87 odst. 2 – předběžná kontrola ústavnosti
- Čl. 95 odst. 1 – povinnost aplikovat smlouvy
- Pojem „self-executing“ čili přímo použitelná smlouva

Odpovědnost státu

- Obligaturní znaky:
 - Porušení mezinárodní závazku
 - Přičitatelnost
- Fakultativní znaky:
 - Újma
- Objektivní princip (zavinění státu se nezkoumá)
- Odpovědnost státu dle MP je nezávislá na odpovědnosti dle VP
- Okolnosti vylučující protiprávnost

Procesní otázky

Imunita státu:

- Zásada svrchované rovnosti
- Prameny – obyčeje a smlouvy
- Německo vs. Itálie (MSD) – imunita vs. ius cogens
- Iure imperii vs. gestionis
- Jurisdikční vs. exekuční

Univerzální jurisdikce (Eichmann) /versus teritoriální, personální a ochranný základ jurisdikce/

Al-Jedda

- Přičitatelnost
- Konflikt Charty a EÚLP (n. b. čl. 103 Charty OSN)

EÚLP

- Mezistátní/individuální stížnosti
- Margin of appreciation* (Handyside v. UK)
- Evolutivní interpretace (Tyrrer v. UK)
- Pozitivní /negativní závazky
- Absolutní /relativní práva
- Samostatná a akcesorická práva (např. čl. 13)
- Princip 4. instance
- Povinnost vyčerpat prostředky ochrany práv

Případy

Čl. 2:

- Eremiášová, Pechová vs ČR
- Vo vs. Francie

Čl. 3:

- Wainwright
- Tyrer
- Valašinas

Imunita státu v MP

- Výchozí myšlenka: *Par in parem non habet imperium*
- Převažuje funkční, restriktivní koncepce imunity (výjimky RF, Čína)
- Jurisdikční (*acta iure imperii v. gestionis*)
- Exekuční (majetek k obchodním/neobchodním účelům)
- Prameny:
 - Obyčeje
 - Úmluva OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku (Německo proti Itálii- MSD konstatuje, že Úmluva kodifikuje mezinárodní obyčejové právo)

Německo proti Itálii (MSD, 2012)

- Jednání německých ozbrojených jednotek na území Itálie v průběhu druhé světové války patří mezi *acta iure imperii*
- > Itálie porušila mezinárodní právo tím, že její soudy tuto imunitu v civilních řízeních nerespektovaly

Imunita hlavy státu

- Kongo v Belgie (MSD) – MZ ve funkci je nedotknutelný, ledaže se jedná o řízení před mezinárodním trestním soudem či tribunálem
- Pinochet – před národním soudem – mučení není oficiálním jednáním, proto imunita nenáleží
- Charles Taylor – hlava státu ve funkci nepožívá imunitu *ratione personae*

Pokojné řešení sporů

- Zákaz použití ozbrojené síly nebo hrozby silou
(Charta OSN)
- > Pokojné řešení sporů (VÚSP, úmluva o smírném vyřizování sporů)
- Závazné (judiciální) v. nezávazné (diplomatické) způsoby
- Závazné (judiciální – soudy a arbitráž)
- Nezávazné – jednání, smírčí řízení, dobré služby, vyšetřování

Mezinárodní soudnictví

- Mezinárodní soudní dvůr
- Evropský soud pro lidská práva
- mezinárodní trestní soudnictví:
 - MTS v Haagu
 - ICTY a ICTR – ad hoc
 - ZT pro Sierru Leone – ad hoc – smíšený charakter
- Mezinárodní tribunál pro mořské právo:
 - Sídlí v Hamburku
 - Řeší hlavně spory z Úmluvy OSN o mořském právu

MSD

- Nemá obligatorní jurisdikci – vždy musí být státy vyjádřen souhlas(různé formy)
- Typy řízení:
 - Rozsudkové – výsledek je rozsudek - závazný mezi stranami
 - Posudkové - výsledek je posudek – pouze právní názor soudu - nezávazný

Arbitráž

- Institucionální a ad hoc
- ICSID
- Stálý rozhodčí soud v Haagu
- Řešení sporů z mořského práva dle úmluvy o mořském právu

Mezinárodní ochrana investic

- Prameny:
- Mezinárodní smlouvy (především dvoustranné smlouvy – tzv. BITs)
- Mezinárodní obyčeje v otázkách, které neupravují mezinárodní smlouvy